

โรคพิษสุนัขบ้า (Rabies)

ปี 2537 กองระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วย/ตายด้วยโรคพิษสุนัขบ้า จำนวน 78 รายจาก 36 จังหวัด คิดเป็นอัตราป่วยตาย 0.13 ต่อประชากรแสนคน เป็นผู้ป่วยจากภาคกลาง 12 จังหวัด 18 ราย ภาคกลาง 5 จังหวัด 15 ราย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 13 จังหวัด จำนวน 32 ราย และจากภาคใต้ 6 จังหวัด 13 ราย คิดเป็นอัตราป่วย(ตาย) เป็นรายภาคเท่ากับ 0.09 , 0.13 , 0.16 และ 0.17 ต่อประชากรแสนคนตามลำดับ จังหวัดที่มีอัตราป่วยตาย ต่อประชากรแสนคนสูงมากมีเพียงจังหวัดเดียว คือ ระนอง (2.18) แต่จังหวัดที่จำนวนผู้ป่วย/ตายสูงในช่วงปีนี้ก็มีอีกหลายจังหวัด เช่น นครราชสีมา อุบลราชธานี นครศรีธรรมราช จังหวัดละ 5 ราย สกลนครและสุรินทร์จังหวัดละ 4 ราย เป็นต้น

ผู้ป่วยตายแยกเป็นเพศชาย 50 คน หญิง 28 คน คิดเป็นอัตราส่วน ชาย:หญิง 1.78: 1 ซึ่งกลุ่มใหญ่ (33/78) เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี โดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 5-14 ปี มีถึง 27 คน กลุ่มรองลงมาปีนี้ อยู่ที่กลุ่มอายุ 35-44 ปี มี 14 คน ส่วนกลุ่มอายุอื่นก็มีจำนวนใกล้เคียงกัน แต่ถ้าเทียบจากอัตราต่อประชากรแสนคนแล้ว ผู้ป่วยตายจะสูงอยู่ใน 2 กลุ่ม คือ เด็กอายุ 5-9 ปี และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน 55 ปีขึ้นไป พบผู้ป่วยตายตลอดทั้งปี แต่ช่วงต้นปีและปลายปี พบมากกว่าช่วงกลางปีเล็กน้อย

จำนวนผู้ป่วยตาย เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2536 พบว่าลดลงร้อยละ 16 (ลดลง 15 ราย) จำนวนจังหวัดที่มีผู้เสียชีวิตในภาพรวมยังไม่ลด คือประมาณครึ่งหนึ่งของทั้งประเทศ อัตราตายต่อประชากรแสนคนลดลงเล็กน้อย จาก 0.16 เหลือ 0.13 ภาคกลางมีอัตราตายต่อประชากรแสนคนต่ำกว่าทุกภาคโดยมีภาคใต้สูงที่สุด ซึ่งกลับกับปี 2536 แต่ถ้าดูจากผู้เสียชีวิตเป็นรายภาคแล้ว ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา ภาคกลางมีจำนวนผู้เสียชีวิตน้อยกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในจำนวนผู้ป่วยตาย 78 รายนี้ กองระบาดวิทยาได้รับรายละเอียดการสอบสวนโรค 34 ราย หรือร้อยละ 43.6 ของจำนวนผู้เสียชีวิตทั้งหมด ในจำนวนนี้มี 2 ราย ที่ได้ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแล้วยังเสียชีวิต

รายที่ 1 เพศชาย อายุ 44 ปี ถูกสุนัขบ้าตัวเองกัดขณะป้อนยาเพราะสัตว์ป่วย ที่ข้อมือขวามีเลือดออก และที่นิ้วหัวแม่มือขวาเป็นแผลลึก เริ่มฉีดวัคซีนชนิด TRCS-VERORAB 4 วัน หลังถูกกัด จำนวน 4 ครั้ง ก่อนแสดงอาการป่วย ฉีดเข็มที่ 5 ขณะเริ่มแสดงอาการป่วย และเสียชีวิตหลังจากฉีดวัคซีนเข็มสุดท้าย แล้ว 2 วัน ระยะฟักตัวของโรคผู้ป่วยรายนี้นาน 28 วัน สาเหตุที่เสียชีวิตน่าจะมาจากการฉีดวัคซีนช้า และไม่ได้ฉีดเข็มป้องกันโรคนี้

รายที่ 2 เพศชาย อายุ 37 ปี ถูกสุนัขบ้ากัดที่ขาขวาเป็นแผลลึก 2 แผล ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าชนิด TRCS-VERORAB จำนวน 4 ครั้ง (ไม่ได้บอกวันที่เริ่มต้นฉีด) ผู้ป่วยตายรายนี้ไม่ได้รับการฉีดซีรัม ระยะฟักตัวของโรคในผู้ป่วยประมาณ 50 วัน สาเหตุที่ผู้ป่วยเสียชีวิตน่าจะเกิดจากผู้ป่วยไม่ได้ซีรัมควบกับวัคซีน

ในกลุ่มที่สอบประวัติได้ 34 ราย พบว่าส่วนใหญ่ถูกสุนัขที่มีเจ้าของอายุต่ำกว่า 3 เดือนกัด โดยถูกกัดในชนบท 26 ราย ถูกกัดในเขตสุขภาพ 3 ราย ในเขตเทศบาล 3 ราย ส่วนอีก 2 ราย ไม่ทราบแน่ชัดว่าถูกกัดหรือรับเชื้อมาจากที่ใด

ระยะฟักตัวของโรคเร็วที่สุด 18 วัน นานที่สุด 2 ปีครึ่ง แต่ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 73.5(25/34) มีระยะฟักตัวต่ำกว่า 6 เดือน ระยะเวลาที่ผู้ป่วยแสดงอาการของโรคจนถึงตายพบว่าทุกรายน้อยกว่า 10 วัน แต่ส่วนใหญ่จะน้อยกว่า 6 วัน มีเพียง 3 รายเท่านั้นที่มีระยะแสดงอาการของโรค 7-9 วัน

โดยภาพรวมแล้ว ระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา สถานการณ์ของโรคนี้ในประเทศไทย มีแนวโน้มที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในคนและในสัตว์

สถานการณ์ของโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์

ในปี 2537 กองระบาดวิทยาได้รับรายงานผลการชันสูตรโรคพิษสุนัขบ้าจากห้องปฏิบัติการที่ตรวจโรคนี้ได้ทั้งประเทศรวม 22 แห่ง พบว่ามีผู้ส่งหัวสุนัขชนิดต่างๆ ที่ส่งสัยไปตรวจสอบ 8122 ตัวอย่าง แต่ตรวจไม่ได้ 97 ตัวอย่าง เหลือที่ตรวจได้เพียง 8025 ตัวอย่าง พบว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า 3783 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 47.1 ภาคกลางส่งตรวจมากที่สุด 3220 ตัวอย่าง พบเชื้อ 1302 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 40.43 รองลงไปตามลำดับคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2536 ตัวอย่าง พบเชื้อ 1325 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 52.25 ภาคเหนือส่งตรวจ 1414 ตัวอย่าง พบเชื้อ 697 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 49.29 และภาคใต้ส่งตรวจ 855 ตัวอย่างพบเชื้อ 459 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 53.68 ภาคกลางแม้ว่าจะมีตัวอย่างส่งตรวจสูงที่สุดแต่ร้อยละของการพบเชื้อต่ำที่สุดซึ่งตรงกันข้ามกับภาคใต้ที่มีจำนวนส่งตรวจน้อยที่สุดแต่ร้อยละของการพบเชื้อสูงที่สุด

จังหวัดที่มีการส่งตรวจสูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ส่งตรวจ 1462 ตัวอย่าง พบเชื้อ 366 ตัวอย่าง (ร้อยละ 25.03) รองลงไปตามลำดับคือ นครราชสีมาส่งตรวจ 966 ตัวอย่าง พบเชื้อ 553 ตัวอย่าง (ร้อยละ 57.25) นครศรีธรรมราช ส่งตรวจ 496 ตัวอย่าง พบเชื้อ 279 ตัวอย่าง(ร้อยละ 56.25) ขอนแก่นส่งตรวจ 439 ตัวอย่าง พบเชื้อ 180 ตัวอย่าง (ร้อยละ 41.0) และ

นครสวรรค์ ส่งตรวจ 387 ตัวอย่าง พบเชื้อ 222 ตัวอย่าง (ร้อยละ 57.36) ซึ่งทุกจังหวัดเป็นที่ตั้งของ
ห้องชันสูตรโรคนี้ทั้งสิ้น

จากจำนวนที่พบเชื้อ 3783 ตัวอย่าง พบว่าเป็นสุนัข 3561 ตัวอย่าง(ร้อยละ 94.13) แมว 132
ตัวอย่าง(ร้อยละ 3.49) สัตว์เศรษฐกิจ(โค กระบือ แพะ แกะ สุกรและม้า) 71 ตัวอย่าง(ร้อยละ
1.88) สัตว์ป่าและสัตว์แพะชนิดต่างๆ 13 ตัวอย่าง(ร้อยละ 0.03)

เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2536 พบว่ามีตัวอย่างส่งตรวจลดลงร้อยละ 16.2 (1551 ตัวอย่าง)
จำนวนพบเชื้อลดลงร้อยละ 11.26 (480 ตัวอย่าง) แต่ร้อยละของการพบเชื้อปี 2537 สูงขึ้นเกือบ
2.5%